

MYND: ÁLVUR HARALDSEN

Skotski sambandsvongurinn fanst at, at valaldurinn var 16 ár til fólkaatkvøðuna í fjør, tí tey mettu, at ungdomurin er meira frísinnaður, ókritiskur og hugsa ikki um avleiðingar.

Tey vóru ikki nóg politiskt búgvín, tá tey fóru úr fólaskúlanum. Tað er eisini orsökini til, at tey standa mest sum á berum, tá tey skulu atkvøðu fyri fyrstu ferð.

Onga vitan

20 ára gamli Janus er í læru sum elektrikari. Hann sigur seg ikki vera fòran fyri at taka lut í almenna orðaskiftinum. Tað einasta, sum hann veit um politik, er tað, hann lærði í fólaskúlanum. Og tað var ikki nóg, ásannar hann. Tað, hann veit um politisku flokkarnar í Føroyum, er, at Sambandsflokkurin vil varðveita sambandið við Danmark, at Tjóðveldi vil loysa frá Danmark, og so skilur hann á lagnum, at Javnaðarflokkurin er fyri gomul fólk. Í fólaskúlanum lærði hann fyri tað mesta um Føroyar undir krígunum. Tað var eisini fínt, sum hann tekur til, men hann veit ikki nóg, hvussu samfelagið er samanskrúvað í dag.

– Eg minnst, at Framsókn reklameraði nógv einaferð. Har vóru bílót á øllum lyktapelunum í Havn. Men eg gav mær ikki far um, hvat flokkurin stendur fyri, sigur hann.

Hann kennir bara tveir av teimum, sum sita í landsstýrinum. Tað eru Jørgen Niclasen og Kaj Leo Holm Johannesen. Men hann heldur, at Jørgen Niclasen umboðar Tjóðveldi, og at Kaj Leo Holm Johannesen umboðar Fólkaflokkinn.

– Eg veit millum lítið og einki. Eg havi fingið at vita, at flatskatturin er ein fyrimunur fyri politikarar og onnur við pengum, annars fær eingin burturav. Eg havi varhugan av, at politikarar tæna sær sjálvum. Men eg veit tað ikki. Eg sigi bara tað, sum eg hoyri, sigur hann, og uggar seg við, at vinmenninir vita eins lítið sum hann.

18 ára gamla Eydna sigur tað sama. Hon veit, hvussu lógmaður eitur, og hon kennist við andlitið hjá Jørgeni Niclasen, men hon dugir ikki at seta navn á.

– Eg skal ikki dylja fyri, at eg veit grúviliga lítið. Eg havi bara álit á, at tey gera tað, tey duga væl. So geri

eg tað, sum eg dugi væl, sigur hon.

– Fyri mær er politikkur ein vavgreytur av óskiljandi orðum. Eg havi ikki áhuga fyri tí. Makrelur og líknandi, eg kundi ikki lagt minni í tað. Tá tú lærir so lítið í fólaskúlanum, verður tað trupult at seta seg inn í politik, tá tú verður eldri, skoytir hon uppí.

Etisku málini hava áhuga

Á lótingsvalinum í ár skulu politisku flokkarnir og einstøku tinglimirnir til próvtøku. Tá skal veljarin gera av, um politiska skipanin skal endurveljast ella ikki. Men tað verða ikki málini um forskattingina av pensjónum, flatskatturin, handfaringin av málinum um Skálafjarðatunnlin, avlurtingarpakkin ella fiskivinnupolitikurin, sum gera av, hvør fær atkvøðuna frá fimm av teimum seks. Tað er bara Sigríð, sum hevur eina heildarmynd av, hvat er farið fram hetta valskeiðið. Hini siga seg vita ov lítið um tað, sum er hent hetta valskeiðið. Hon heldur tað vera spell, at meirilutin av teimum ungu hava so lítlan áhuga fyri politikki.

– Eg haldi ikki, at tað er rætt at spyrja foreldrin, hvat tey velja, og so bara velja tað sama. Eg haldi, at ein atkvøða skal vera ávirkanin hjá fólkinum, so fólkid hevur ávirkan á ræðið. Tí skal ein atkvøða vera persónlig og skal vera tað, tú heldur sjálv, sigur hon.

Fólkaræðið um okkara leiðir snýr seg ikki bara um at velja ein politikara og geva teimum fólkaavvaldu frið at umsita atkvøðuna til næsta parlamentsval. Fólkaræðisliga stýrisskipanin vil, at politiska tilvitið hjá borgarunum verður brúkt og hvest, so politiska skipanin fær mótspæl og hugskot. Tað krevur, at øll ættarlið gera vart við seg. Um ein bólkur av veljarum, í hesum føri tey, sum skulu velja á fyrsta sinni, hoyknar undan, skeiklast fólkaræðið, tí hesin bólkurin verður í minni mun umboðaður í politisku skipanini.

Í Føroyum er tað ein trupulleiki, at yngra ættarliðið sum heild er so

»Sambandsflokkurin vil varðveita sambandið við Danmark, Tjóðveldi vil loysa og Javnaðarflokkurin er fyri gomul fólk«

Janus, 20 ár

lítið sjónligt. Høvuðsorsøkin er, at tey flestu fara í onnur lond at nema sær útbúgving. Stjórn málafrøðingurin Heini í Skorini skrivar í bókini ExitFøroyar, at dynamikkurin fer úr samfelagnum, tá tey ungu ikki eru við.

– Tað verður ov lítið av nýhugsan og engagementi, skrivar hann.

Men tað er eitt mál, sum hevur stóra áhuga millum tey ungu. Tað er tvídrátturin, um samkynd skulu kunna sleppa at giftast borgarlíga. Tað staðfestir Árni. Hann er 19 ár. Á handilsskúlanum hevur hann fingið innlit í politisku skipanina. Sjálvur hevði hann valt Poul Michelsen og Framsókn, um lótingsval var nú. Høvuðsorsøkin er, at flokkurin var við til at leggja fram uppskotið um, at samkynd skulu kunna giftast borgarlíga. Tað er rættvísi, heldur hann. Men hann er sambandsmaður. Hann vil ikki, at Føroyar fara úr ríkisfelagskapinum. Men tað vil Framsókn.

– Eg visti faktist ikki, at Framsókn vil hava einar sjálvstøðugar Føroyar. So veit eg ikki, um eg fari at atkvøða fyri Poul Michelsen kortini, heldur Árni flennandi fyri.

Tey ungu skulu gera vart við síni sjónarmið. Firouz Gaini skrivar í bókini Mál, Miðlar & Mentan, at ungdomurin verður nú í størstan mun eyggleiddur, og sjáldan hoyrdur. Er ungdomurin ikki politiskt virkin, verður grøvin millum ættarliðini enn størri.

– Lýsingarnar vit fáa av unglingaárunum koma oftast frá eldri fólk, ið

minnast, hvussu tað var at vera ungur; sostatt verða farnar tíðir lýstar eftir minninum, og ikki nútíðini av ungdominum sjálvum. Tað er her trupulleikin ofta er, skrivar hann.

Tey ungu vita minni

Einki samfelag hevur ásett eitt mark fyri, nær ein borgari er nóg upplýstur at velja. Eingin kann siga, at ein borgari er óskikkaður at greiða atkvøðu. Tað er eisini vanligt, at tey ungu vita minni um samfelagsviðurskipti. Tað heldur Nordisk Ministerið, sum hevur kannað orsøkina til fallandi valluttøkuna millum ung í norðanlondum.

– Ungdómstíðin er longri nú enn fyrr. Tey eru ógift og undir útbúgving. Tey hava ikki ein víðan samfelagsligan sjónarring, tí tey eru í lítlan mun fløkt við uppi samfelagsskipanirnar. Politiski áhugin er minni av tí sama, skrivar Nordisk Ministerið og vísir á, at tey verða meira røttfest í samfelagið við tíðini.

Í Føroyum vilja tey ungu vera meira politiskt upplýst, enn tey eru nú. Tað siga Marjun, Dávur, Sigríð, Janus, Árni og Eydna. Skal politiska ungdomsmentanin í størri mun eggja teimum ungu at taka virknan lut í fólkaræðinum, er neyðugt at styrkja

vitanarstøðið hjá teimum. Tað er eisini eitt av tilmælinum í danska ritinum Demokrati for fremtiden, sum staðfestir, at tað er trupult at fáa tey ungu at velja. Umframt gjølligari frálæru í fólkaræði, verður víst á, at fjølmiðlarnir skulu eisini royna at uppala tey ungu í fólkaræðisligari hugsan. Kanningar vísa, at ungdomurin er serliga virkin á internetinum, og tað er serliga har, at myndugleikarnir skulu royna at geva teimum størri politiskt innlit.

– Ein ungdomsmiðil skal her skiljast sum ein tíðindamiðil, ið savnar áhugamálini hjá teimum ungu og miðlar beinleiðis til tey ungu. Ungdomurin er ein øðrvísi aldursbólkur, sum oftast hevur onnur áhugamál og øðrvísi málnýtslu enn tey meira tilkomnu. Tað skulu miðlarnir taka hædd fyri, er tilmælið.

Í Føroyum hava Marjun, Dávur, Sigríð, Janus, Árni og Eydna eitt tilmæli. Og tað er, at samfelagsfrøði skal uppraðfestast í fólaskúlanum.

■ Greinaskrivarin kennir sjálvandi veruliga samleikan hjá teimum seks. Tey eru tilvildarlíga útvald úr øllum landinum. Samrøðurnar vóru partur av skúlauppgávu frá 2014.

HUXA

■ Tey, ið koma beinleiðis úr fólaskúlanum, hava sjáldan nóg gott innlit í føroyskan politik. Vit halda, at tað eru langt frá øll, sum kenna nóg nóg til føroyskan politik. Tey kenna meira til orðaskiftið um loysing og samband, enn vinstra og høgra.

■ Etisk mál fáa ofta stóra rúmd millum tey ungu. Kjakið um borgarlíga vígslu og rúsdrekkapolitikkin eru dømi um tað.

■ Tað er ein stórur trupulleiki, at politiska luttøkan millum tey ungu er fallandi. Tað eru nóg ung, sum hava ávísan politiskan áhuga, men tey kenna seg ikki før fyri at velja, hvar tey hoyra heima.

■ Størri dentur skal leggjast á samfelagsfrøði í fólaskúlanum og miðnámskúlanum. Tað kundi kveikt áhugan hjá teimum ungu.

■ Kanska skulu vit lækka valaldurinn niður í 16 ár til býráðsval. Tað hevði møguligt bøtt um politiska áhugan hjá teimum ungu.